

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ЛІСОВА СЕЛЕКЦІЯ, НАСІННИЦТВО ТА ДЕРЕВНЕ РОЗСАДНИЦТВО

УДК 582(477.4)

СХОЖІСТЬ НАСІННЯ *PINUS NIGRA* ARN. ЗАЛЕЖНО ВІД ГЛИБИНИ ТА СТРОКІВ ЙОГО ВИСІВУ

С.А. Адаменко,

кандидат біологічних наук, викладач,

В.П. Шлапак, *доктор сільськогосподарських наук, професор,*

Уманський національний університет садівництва,

м. Умань, Україна

Насіннєве розмноження збільшує стійкість нових поколінь інтродукованих рослин до несприятливих факторів нового середовища і відіграє особливу роль у їх акліматизації та розповсюдженні на новій території.

Насіння *P. nigra*, як й інших представників роду *Pinus* L., можна висівати весною та восени. Іноді застосовується підзимовий посів у період настання стійких холодів і до появи снігового покриву товщиною не більше 10 см.

Висіане восени насіння не потребує стратифікації і дає більш дружні сходи. Проте, осінні посіви потребують покриття соломкою і захисту від гризунів. При весняних строках підготовлене насіння, що висіане у вологий і добре прогрітий ґрунт, проростає вже через 12–18 діб. У такий спосіб ґрунт менше ущільнюється з моменту висівання до появи сходів, знижується ризик пошкодження насіння і сіянців гризунами та низькими зимовими температурами, також менш небезпечні й весняні заморозки.

Враховуючи це, в умовах Голованівського району, Кіровоградської області, було закладено дослід з висівання насіння у різні терміни, починаючи з ранньої весни до першої декади жовтня. Водночас, насіння висівали на різну глибину від 0,5 до 3 см (табл. 1).

Згідно даних таблиці було виявлено, що найоптимальнішими термінами висівання насіння є перша декада квітня. Посів у більш пізні та ранні строки значно знижує схожість. Найменша ґрунтова схожість спостерігається при літніх посівах. Глибина загортання насіння впливає на його проростання і розвиток сходів. При глибокій

загортання насіння забезпечене вологою, але сходам важче пробити шар ґрунту, тому вони пізніше виходять на поверхню, а при дуже глибокій загортання можуть не з'явитися зовсім. При поверхневому висіванні насіння може опинитися в пересушеному шарі ґрунту і загинути. На легких і пухких ґрунтах (супісках і легких супіщаних) вологість верхніх шарів нестійка, а сходам легше пробитися, тому на цих ґрунтах глибина загортання насіння більша, ніж на важких.

Ґрунтова схожість насіння *P. nigra* за різних строків висіву та глибини загортання

Термін висівання	Глибина загортання, см					
	0,5	1	1,5	2	2,5	3
27.03	38,6	55,2	63,3	51,9	48,2	39,6
05.04	55,3	74,5	80,1	68,4	52,7	48,4
15.05	42,8	59,9	70,4	54,7	43,9	38,1
07.06	35,7	48,3	51,3	37,3	30,1	33,5
09.07	22,5	30,9	31,6	21,8	17,8	10,7
11.08	9,0	21,2	27,4	19,3	16,7	8,8
15.09	17,1	39,8	50,6	29,6	36,2	9,3
<i>HIP</i> ₀₅	2,12	3,06	2,01	2,15	3,08	2,01

Рекомендована глибина загортання насіння *P. nigra*, згідно із літературними даними, для лісової зони становить 0,5–1,5 см, для Лісостепової і Степової зони – 1,0–1,5 см. Це підтверджують і наші дослідження в умовах Голованівського району Кіровоградської області. При висіванні насіння на більшу або меншу глибину спостерігалось зменшення ґрунтової схожості.

Крім того, навіть проростаючи, більшість сходів не витримує конкуренції із трав'яними рослинами, а тому в першій половині літа гине. Також значної шкоди завдають гризуни та птахи, які поїдають насіння. Все це призводить до того, що природне насіннєве відновлення *P. nigra* в даному регіоні досліджень не спостерігається.